

# Z PRAXE

Petra Gronwaldtová Wagnerová

## Přestupky související s matriční činností

Tento příspěvek má za cíl shrnout z praktického hlediska poznatky k projednávání přestupků na úseku matrik a upozornit i na jinou delikttní činnost, se kterou se mohou úředníci vykonávající správu na úseku matrik setkat a na kterou musejí v rámci plnění svých povinností reagovat. Cílem příspěvku není poskytnutí hlubších teoretických rozborů všech institutů matriční a přestupkové agendy, ale poskytnutí podpory matričním úřadům v rozpoznání naplnění skutkové podstaty matričního přestupku, skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu a při případném řešení relevantních přestupků.

### Obecně k přestupkům

Přestupkem je protiprávní společensky škodlivé jednání, které je jako přestupek výslovně označeno v zákoně, pokud nejde o trestný čin. Existují totiž korespondující skutkové podstaty jak v přestupkovém, tak v trestním právu (krádež, ublížení na zdraví, poškození cizí věci), které je pak třeba správně kvalifikovat. K přestupkům na úseku matrik se korespondující trestné činy nevyskytují.

Skutková podstata přestupku zahrnuje subjekt, subjektivní stránku a objekt a objektivní stránku. Subjektem je pachatel, tedy fyzická osoba, fyzická osoba podnikající nebo právnická osoba, která přestupek spáchala. Fyzická osoba je přestupkově odpovědná dosažením 15 let věku, pokud je příčetná (příčetnost se přitom předpokládá – presumuje). Subjektivní stránkou se rozumí forma zavinění.

U fyzických osob podnikajících a právnických osob se zavinění neprokazuje, neboť je u nich konstruována objektivní odpovědnost, kdy se má *ex lege* za to, že jsou odpovědné za přestupek a pouze se mohou uplatněním relevantních argumentů (tzv. liberačních důvodů) ze spáchání skutku vyvinut. U fyzických osob se zavinění prokazuje, a to buď ve formě nedbalosti nebo úmyslu.<sup>1)</sup>

---

<sup>1)</sup> K podrobnému dělení na úmysl přímý a nepřímý a nedbalost vědomou a nevědomou viz § 15 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, v platném znění.

Pro spáchání přestupku fyzickou osobou zásadně postačuje nedbalostní zavinění, je-li nutný pro spáchání přestupku úmysl, musí to být v zákoně výslovně uvedeno. Objekt je zájem chráněný zákonem a objektivní stránku tvoří jednání, jeho následek a příčinná souvislost mezi tímto jednáním a následkem.

Skutkové podstaty přestupků, se kterými se matriční úřady mohou při své činnosti setkat jsou v první řadě přestupky podle § 79a zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o matrikách“) a dále přestupky proti pořádku ve státní správě vyskytující se na více úsecích státní správy podle § 2 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, v platném znění, (dále „zákon o některých přestupcích“).

Přestupky projednávají podle § 60 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, v platném znění, zásadně obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Přestupky uvedené v § 60 odst. 2 téhož zákona (přestupky proti pořádku v územní samosprávě, proti veřejnému pořádku, proti občanskému soužití a proti majetku) jsou příslušné projednávat všechny obecní úřady. Zatímco přestupky na úseku státní správy, konkrétně matrik, řeší správní úřady, u trestné činnosti, kterou mohou matrikářky při své činnosti detekovat, je třeba takovou činnost ohlásit orgánům činným v trestním řízení.

Druhy správních trestů, které lze obecně za přestupky uložit, jsou taxativně uvedeny v § 35 zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Jde o napomenutí, pokutu, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo náhradní hodnoty, zveřejnění rozhodnutí o přestupku. Správní trest lze udělit samostatně nebo spolu s jiným správním trestem, napomenutí však nelze udělit spolu s pokutou.

Tresty se ukládají rozhodnutím, které může být výsledkem vedení přestupkového řízení, lze však také za situace, kdy jsou skutkové i právní okolnosti jasné i bez dalšího dokazování, vydat rozhodnutí formou příkazu, včetně příkazu na místě (blokem).<sup>2)</sup>

### **Přestupky podle § 79a zákona o matrikách**

Matrika je státní evidencí narození, uzavření manželství, vstupů do registrovaného partnerství a úmrtí fyzických osob na území České republiky a dále narození, uzavření manželství, vstupů do registrovaného partnerství a úmrtí státních občanů České republiky, ke kterým došlo v cizině. Dále se do této evidence zapisují i manželství uzavřená v ohrožení života v cizině, i když ani jeden ze snoubenců není státním občanem České republiky.<sup>3)</sup>

---

<sup>2)</sup> ČÁST TŘETÍ zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

<sup>3)</sup> § 1 odst. 1 zákona o matrikách.

Tato evidence je obsažena v příslušných matričních knihách, do kterých se zápisy provádějí podle shora uvedeného zákona o matrikách. Pakliže je podkladem pro zápis do matriční knihy veřejná nebo jiná listina, je tato založena do sbírky listin vedené k příslušné matriční knize.

Výpisy z matričních knih se nazývají matričními doklady (rodný list, oddací list, doklad o registrovaném partnerství a úmrtní list)<sup>4)</sup> a mají status veřejných listin. Platí tedy u nich presumpce správnosti.

Matričními doklady se prokazuje jednak identita fyzické osoby (rodný list), jednak z nich vyplývá status fyzické osoby (rodinný status – svobodný, ženatý, partner, rozvedený, vdovec). Není pochyb o tom, že matrika obsahuje zásadní informace, které je třeba chránit – jde o osobní i citlivé údaje, jejichž zkreslení, zneužití nebo zatajení může sloužit k realizaci nejrůznější delikttní činnosti, a to nejen přestupkové, ale i trestní.

Přestupků podle § 79a zákona o matrikách **se mohou dopustit jen fyzické osoby**. Vždy tedy může subjektem přestupku být jenom fyzická osoba. Jak již bylo uvedeno výše, u fyzických osob, které spáchají přestupek, se prokazuje forma zavinění, tedy zda jde o úmysl či nedbalost.

Přestupky podle § 79a zákona o matrikách, u kterých je vyžadováno úmyslné zavinění.

1) Prvním přestupkovým jednáním je **úmyslné**

- a) zničení
- b) poškození
- c) zneužití
- matričního dokladu
- vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství
- vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství
- osvědčení, že snoubenci splnili všechny požadavky pro uzavření církevního sňatku.

Matriční doklady definuje § 4 odst. 1 zákona o matrikách a byly vyjmenovány již v obecném úvodu k této části příspěvku.

Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství je doklad definovaný v § 46 odst. 1 zákona o matrikách. Jeho předložení je jedním z předpokladů pro uzavření manželství cizince na území České republiky. Platnost tohoto dokladu trvá po dobu 6 měsíců od jeho vydání. To samé platí pro vysvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do partnerství.

Vydávání osvědčení o splnění požadavků pro uzavření církevního sňatku je zakotveno v § 13 zákona o matrikách. Osvědčení úřad vydává ve dvojím vyhotovení. Rovněž toto osvědčení má platnost 6 měsíců od svého vydání.<sup>5)</sup>

---

<sup>4)</sup> § 4 odst. 2 zákona o matrikách.

<sup>5)</sup> Viz § 666 Občanského zákoníku.

Zde vyvstává otázka, jestli je přestupkovým jednáním i zničení nebo poškození již neplatného vysvědčení. Může se skartováním neplatného dokladu dopustit fyzická osoba tohoto přestupku? Domnívám se, že z povahy věci ne – platnost dokladu uplynula a jde jen o „kus papíru“, který v současnosti již nic relevantního nedokládá, není tedy z materiálního hlediska dokladem. Jeho skartace tedy nemá žádnou společenskou nebezpečnost a nemůže být přestupkem.

Jiná situace bude u zneužití takového neplatného dokladu.

Za všechna shora vypočtená jednání lze uložit napomenutí nebo pokutu až 10.000,- Kč a k promlčení dochází uplynutím jednoho roku od jeho spáchání.<sup>6)</sup> Rozhodnutí o trestu lze uložit formou příkazu, včetně příkazu na místě (případá v úvahu zejména u zničení a poškození předmětných dokladů). V případě zneužití shora uvedených dokladů se už předpokládá potřeba dokazování a případný trest bude vhodnější ukládat v nezkráceném přestupkovém řízení).

2) Dalšího úmyslného přestupku podle § 79a zákona o matrikách se fyzická osoba dopustí tím, že při jednání s úřady **úmyslně neužívá**

a) jméno, popřípadě jména

b) příjmení, popřípadě více příjmení

- která jsou uvedena na matričním dokladu vydaném matričním úřadem v České republice.

Za takové jednání hrozí napomenutí nebo pokuta až 10.000,- Kč a k jeho promlčení dochází uplynutím jednoho roku od jeho spáchání.

Jméno a příjmení, pokud jde o jejich přípustné formy, povinnost uvádět je v úředním styku a možnosti změny, upravuje Hlava II zákona o matrikách. Fyzická osoba, které byl matričním úřadem vydán matriční doklad, má povinnost užívat v úředním styku jméno, popřípadě jména, a příjmení, popřípadě více příjmení, která jsou uvedena na tomto matričním dokladu. Do matriční knihy lze zapsat jakékoliv existující jméno, a to ve správné pravopisné podobě. Nelze zapsat jména zkomolená, zdobně a domácká. Fyzické osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak. Matriční úřad dále nezapiše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče. Vzniknou-li pochybnosti o existenci jména nebo jeho správné podobě, je občan povinen předložit doklad vydaný znalcem.

Za povšimnutí u této skutkové podstaty stojí zákonná dikce „neužívá“, která naznačuje, že jde o přestupek hromadný,<sup>7)</sup> kdy k jeho spáchání nepostačí jeden

---

<sup>6)</sup> § 30 zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

<sup>7)</sup> Hromadný přestupek je takový přestupek, u kterého zákon vyžaduje pro vznik odpovědnosti za něj více útoků spojených společným záměrem (§ 9 zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich).

skutek, ale nutné jsou minimálně dva. Ke spáchání přestupku tedy dojde v případě, kdy fyzická osoba **úmyslně opakovaně (tj. minimálně dvakrát) při úředním styku neužije jméno a příjmení** (popř. jména a více příjmení) **uvedená na matričním dokladu vydaném matričním úřadem v České republice.**

Zde je opět potřeba zdůraznit, že je tím míněn platný matriční doklad. Nelze se odvolávat na matriční doklady, byť platně vydané, ale neobsahující již platné údaje. Pro příklad - oddací list, který dokládá uzavření manželství v současné době již rozvedeného, je jistě dokladem vydaným matričním úřadem. Pokud však žena následně uzavřela manželství další a přijala příjmení nového manžela, musí v úředním styku uvádět příjmení uvedené na novém oddacím listu. Obdobně to platí při prokazování se matričními doklady po změně jména nebo příjmení. Disponuje-li oprávněná osoba i po změně svého jména a příjmení matričním dokladem dříve vydaným, avšak s neplatnými údaji, neznamená to, že může v úředním styku nadále užívat jméno a příjmení, které jsou na něm uvedeny.

Pro úplnost je zde namístě uvést, že podstatné je to, že byl nový matriční doklad matričním úřadem vydán, tj. vyhotoven a připraven k předání oprávněné osobě. Nehraje roli, zda si ho oprávněná osoba na matričním úřadě fakticky převzala.

I vydaný matriční doklad založený ve sbírce listin<sup>8)</sup> u příslušné matriční knihy a dosud nepřevzatý oprávněnou osobou je platným matričním dokladem.

- 3) Přestupkem je jednání fyzické osoby, která **úmyslně uvede nesprávné údaje** při plnění oznamovací povinnosti uložené zákonem o matrikách
- a) při narození
  - b) při úmrtí
  - c) při uzavření manželství
  - d) při vstupu do registrovaného partnerství.

Za takové jednání hrozí napomenutí nebo pokuta až 10.000,- Kč a k jeho promlčení dochází uplynutím jednoho roku od jeho spáchání.

- 4) Přestupkem je také jednání fyzické osoby, která nesplní oznamovací povinnost stanovenou zákonem o matrikách
- a) při narození
  - b) při úmrtí
  - c) při uzavření manželství
  - d) při vstupu do registrovaného partnerství.

Zde zákon nevyžaduje úmysl.

U obou deliktů jednání (sub 3 a 4) spojených s nesplněním oznamovací povinnosti podle zákona o matrikách je zřejmé, že je třeba mít jistotu v tom, o jakou oznamovací povinnost konkrétně jde a v jaké lhůtě je třeba ji splnit.

---

<sup>8)</sup> § 8 zákona o matrikách.

Zákon o matrikách stanovuje výslovně oznamovací povinnost fyzickým osobám pouze u narození a úmrtí.<sup>9)</sup>

Pokud jde o narození, má podle § 15 zákona o matrikách v případě narození dítěte mimo zdravotnické zařízení oznamovací povinnost

- lékař, který byl u porodu nebo jiná fyzická osoba, která je poskytovatelem zdravotních služeb, která u porodu byla;
- nebyl-li nikdo takový přítomen, pak rodiče dítěte,
- jsou-li rodiče nezletilí, pak jejich zákonní zástupci nebo soudem jmenovaný opatrovník,
- popřípadě jakákoliv fyzická osoba, která se o narození dozvěděla.

Tato povinnost má být podle zákona splněna do 3 pracovních dnů od narození dítěte (platí pro lékaře a jakoukoliv další osobu přítomnou při porodu vyjma matky), v případě matky do 3 pracovních dnů od okamžiku, kdy je schopna oznámení učinit, u ostatních je lhůta 3 pracovní dny od okamžiku, kdy se o narození dozvěděli.

Pokud jde o úmrtí, je podle § 21 odst. 3 poskytovatel zdravotních služeb povinen do 3 pracovních dnů od prohlídky těla zemřelého oznámit úmrtí příslušnému matričnímu úřadu. Porušení této povinnosti se podle zákona o matrikách týká jen fyzických osob.

To ve svém důsledku znamená, že u tohoto přestupku v případě oznamování úmrtí půjde vždy o lékaře. Koronerem, byť pracujícím pro soukromou společnost, která má uzavřenou smlouvu s krajem za účelem zajišťování prohlídek zemřelých v určitém územním obvodu, může být jen lékař s atestací.<sup>10)</sup>

V tomto případě hrozí pachateli napomenutí nebo pokuta až 10.000,- Kč a k promlčení skutku tak dochází uplynutím jednoho roku od jeho spáchání. Zákaz činnosti za spáchání tohoto přestupku nelze uložit, neboť to zákon o matrikách nepřipouští.

Pokud v dané lhůtě nesplní oznamovací povinnost podle zákona o matrikách zdravotnické zařízení (právnícká osoba), pak tuto záležitost není možné řešit podle § 79a zákona o matrikách. Korespondující přestupek právnické osoby není ani v zákoně č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, v platném znění. V úvahu by však přicházel přestupek podle § 2 odst. 3 písm. a) zákona o některých přestupcích, a to uvedení nesprávného nebo neúplného údaje nebo zatajení požadovaného údaje správnímu orgánu, za který lze uložit napomenutí, nebo pokutu do 20.000,- Kč. Doba promlčení skutku činí s ohledem na přípustnou horní hranici pokuty 1 rok.

---

<sup>9)</sup> Zákon o matrikách zná oznamovací povinnost do 3 pracovních dnů ještě v souvislosti se změnou pohlaví, kterou stanovuje poskytovateli zdravotních služeb, v tomto případě však nepůjde o fyzickou osobu.

<sup>10)</sup> § 84 a § 86 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, v platném znění.



5) Posledním přestupkovým jednáním podle § 79a zákona o matrikách je **opakované určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů k témuž dítěti před jiným matričním úřadem.**

Zákon zde nevyžaduje úmyslné zavinění, i když z povahy věci zásadně o úmysl půjde.

Pachatelkou bude zpravidla matka dítěte, která z různých pohnutek, které nemusí správní úřad zjišťovat, učiní k témuž dítěti souhlasné prohlášení o určení otcovství s různými muži. Nelze však vyloučit, že by ho mohli spáchat oba rodiče např. v souvislosti se ztraceným prohlášením, které by chtěli učinit znovu např. v místě nového trvalého pobytu, a tím ztrátu původního prohlášení nevhodně řešit (namísto vyžadování duplikátu od matričního úřadu, kde prohlášení učinili). V tomto uvedeném případě by však byla ke zvážení otázka společenské nebezpečnosti takového skutku a připadalo by v úvahu odložení věci namísto jejího projednání.

Muž, který učiní s matkou dítěte další prohlášení o určení otcovství k témuž dítěti, nebude odpovědný za předpokladu, že mu nebude prokázáno ani nevědomě nedbalostní zavinění (pokud ani nemohl vzhledem k okolnostem vědět, že svým jednáním může porušit zájem chráněný zákonem – zpravidla proto, že se skutečně domnívá, že je otcem počatého dítěte).

Rovněž v tomto případě hrozí pachateli napomenutí nebo pokuta až 10.000,- Kč a k promlčení skutku tak dochází uplynutím jednoho roku od jeho spáchání.

### **Přestupky podle zákona o některých přestupcích**

1) Dalším z přestupků, se kterými se může matrikář setkat je přestupek **neoprávněného užití ceniny.**<sup>11)</sup> Ceniny nejsou v žádném předpise taxativně vyjmenovány,<sup>12)</sup> je však notorií, že mezi ně patří kolky. Předloží-li tedy fyzická osoba např. na žádosti o zprostředkování kontaktu podle § 8a zákona o evidenci obyvatel<sup>13)</sup> napodobeninou kolku, dopustí se tím přestupku podle § 2 odst. 1 zákona o některých přestupcích.

Tento přestupek sice mohou spáchat i fyzické podnikající osoby a právnické osoby, to však v případě činnosti matričních úřadů není relevantní, neboť tyto jednají zásadně s fyzickými osobami. Za tento přestupek lze uložit pokutu do 10.000,- Kč a jeho doba promlčení je tudíž 1 rok.<sup>14)</sup>

---

<sup>11)</sup> Ostatní formy spáchání přestupku podle § 2 odst. 1 zákona o některých přestupcích (např. neoprávněné zhotovení reprodukce ceniny, atd.) nebude řešit matriční úřad, ale funkčně příslušný útvar obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

<sup>12)</sup> Demonstrativní výčet lze nalézt v § 25 odst. 3 písm. e) vyhlášky č. 410/2009 Sb.

<sup>13)</sup> Matriční úřady jsou mimo jiné příslušné k přijímání žádostí o zprostředkování kontaktu podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, v platném znění (dále „zákon o evidenci obyvatel“).

2) **Úmyslné uvedení nesprávného nebo neúplného údaje** fyzickou osobou **v čestném prohlášení** u správního orgánu podle § 2 odst. 2 písm. a) zákona o některých přestupcích.

Tohoto přestupku se může dopustit pouze fyzická osoba.

Na poli matrik je institut čestného prohlášení využíván v případě, že fyzická osoba nemůže některé údaje nebo skutečnosti doložit veřejnou listinou nebo jinak prokázat (jména a příjmení svých rodičů, místa jejich narození, narození svých dětí v zemi, ze které z existenčních důvodů uprchla), v případě prohlášení o dostatečné znalosti českého jazyka (obvykle v souvislosti s vedením sňatečného obřadu) a v případě prohlášení o svém osobním/rodinném stavu, nevzdává-li stát, jehož je fyzická osoba státním občanem vysvědčení o způsobilosti k uzavření manželství, vysvědčení o způsobilosti ke vstupu do partnerství, nebo potvrzení o osobním stavu nebo obdobné potvrzení, ze kterého by byl její osobní stav prokazatelný.

Za tento přestupek lze uložit napomenutí nebo pokutu do 20.000,- Kč a k jeho promlčení tak opět dochází uplynutím jednoho roku od jeho spáchání.

3) **Úmyslné uvedení nesprávného, neúplného údaje správnímu orgánu, nebo zatajení takového údaje** podle § 2 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o některých přestupcích.

Tohoto přestupku se může dopustit nejen fyzická osoba, ale také fyzická osoba podnikající i právnická osoba (u posledních dvou zmiňovaných se neprokazuje zavinění,<sup>15)</sup> protože je ze zákona u nich konstruována objektivní odpovědnost za přestupek).

Skutková podstata směřuje na situace, kdy je fyzické osobě, fyzické osobě podnikající, nebo právnické osobě uložena povinnost sdělit správnímu úřadu údaj, který je podstatný pro další postup tohoto správního úřadu, a povinná osoba tuto povinnost nesplní nebo ji nesplní řádně.<sup>16)</sup>

Pokud jde o oznamovací povinnost fyzických osob na úseku matrik, tak vzhledem ke speciální skutkové podstatě obsažené v § 79a zákona o matrikách, se na ně úprava obsažená v ustanovení § 2 zákona o některých přestupcích nevztahuje. Uplatní se právní úprava speciální.

**Tento přestupek se bude na úseku matrik týkat pouze poskytovatelů zdravotní péče, kteří nejsou fyzickou osobou** a nesplní zákonnou ohlašovací povinnost vůči matričnímu úřadu – oznámení narození, úmrtí, změny pohlaví v zákonem stanovené lhůtě.

Dále se bude týkat každého, kdo by nesplnil povinnost podle § 59 zákona

---

<sup>14)</sup> Srov. § 30 zákona č. 250/2016 Sb.

<sup>15)</sup> § 20 až 23 zákona č. 250/2016 Sb.

<sup>16)</sup> STRAKOŠ, J.: *Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 240 s., ISBN 978-80-7598-096-0, s. 45.



o matrikách. Jde o povinnost sdělit rozhodující skutečnosti pro provedení matričního zápisu za situace, kdy ho nelze provést na základě listin ani na základě údajů od osob, kterých se zápis týká.

Za tento přestupek lze uložit napomenutí nebo pokutu do 20.000,- Kč a k promlčení dojde po uplynutí jednoho roku od jeho spáchání.

**4) Úmyslné uvedení nesprávného, neúplného údaje správnímu orgánu, nebo zatažení takového údaje za účelem získání neoprávněné výhody** podle § 2 odst. 2 písm. b) a odst. 3 písm. b) zákona o některých přestupcích.

Zde by šlo, pokud jde o fyzické osoby, o speciální přestupek vůči přestupku podle § 79a odst. 1 písm. b) zákona o matrikách, jehož specialita spočívá v tom, že fyzická osoba nesplní svoji oznamovací povinnost za úplatu nebo jinou neoprávněnou výhodu. Jde tedy o korupční jednání.

Pokud jde o fyzické osoby podnikající nebo právnické osoby, je tento přestupek speciální vůči přestupku uvedenému v § 2 odst. 3 písm. a) zákona o některých přestupcích, a to opět ze stejného důvodu.

Za tento přestupek lze uložit pokutu do 50.000,- Kč a k promlčení dojde po uplynutí jednoho roku od jeho spáchání.

**5) Podání nepravdivé nebo neúplné svědecké výpovědi ve správním řízení** podle § 2 odst. 2 písm. e) a odst. 3 písm. e) zákona o některých přestupcích.

Správní řízení na úseku matrik se vede v souvislosti s podáním některých žádostí. (U některých žádostí se v případě jejich vyhovění nevydává správní rozhodnutí, jen se provede požadovaný úkon. Správní rozhodnutí se u takových žádostí vydává pouze v případě jejich zamítnutí.)

Žádosti, u kterých se vydává rozhodnutí vždy:

- žádost o změnu jména
- žádost o změnu příjmení
- žádost o uzavření manželství zástupcem
- žádosti podle § 87 zákona o matrikách, kterým nebylo vyhověno v plném rozsahu.

Se svědeckými výpověďmi se můžeme u těchto žádostí setkat hlavně v souvislosti s prokazováním skutečností, že získání některých dokladů je pro žadatele spojené s těžko překonatelnou překážkou a že je tedy důvod pro prominutí jejich předložení, resp. pro umožnění jejich nahrazení čestným prohlášením.

Pro matriční záležitosti jsou ovšem typické důkazy listinou a svědecké výpovědi v matričních řízeních nejsou frekventované.

Za tento přestupek lze uložit napomenutí nebo pokutu do 20.000,- Kč a k promlčení dojde po uplynutí jednoho roku od jeho spáchání.

## Vidimace, legalizace a přestupky

Některé matriční úřady vykonávají na základě svého uvedení ve vyhlášce č. 36/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu, v platném znění, také vidimaci a legalizaci. Mají tedy podle zákona č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování), v platném znění, pravomoc zhotovovat ověřené kopie listin a také ověřovat podpisy fyzických osob. Přitom musejí mimo jiné vyhodnocovat, zda listina, kterou ověřují, je nebo není originálem a zda je pravá. U této činnosti je třeba značné ostražitosti a pečlivosti, protože se při ní matrikáři mohou setkávat s deliktní činností.

V zákoně o ověřování žádné skutkové podstaty přestupků nenalezneme.

Při ověřování shody opisu listiny s jejím prvopisem se však matrikáři mohou setkat s padělkou a je třeba na to také reagovat, to však již spadá do oblasti trestního práva.

### **K některým případům, kdy se matrikář v souvislosti s výkonem matriční činnosti souvisejícím s trestnými činy**

Jen krátce se zmíním o případech, kdy se matrikáři mohou setkat s podezřením na spáchání trestného činu podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, (dále „trestní zákon“).

Případá to v úvahu zejména u následujících trestných činů, z nichž následují výňatky:

- padělání a pozměnění veřejné listiny a užívání padělané nebo pozměněné veřejné listiny, obojí podle § 348 trestního zákona
- svěření dítěte do moci jiného podle § 169 trestního zákona
- obchodování s dětmi podle § 168 odst. 1 trestního zákona
- napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky (manželství za úplatu) – podle § 341 trestního zákona
- dvojí manželství (bigamie) – podle § 194 trestního zákona.

Podle § 348 trestního zákona kdo padělá veřejnou listinu nebo podstatně změní její obsah v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo takovou listinu užije jako pravou, kdo takovou listinu opatří sobě nebo jinému nebo ji přechovává v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, ..., bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

Podle § 168 odst. 1 trestního zákona kdo ..., dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá dítě, aby ho bylo užito jiným k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla, jiným k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jeho těla, ..., anebo kdo kořistí z takového jednání, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

Podle § 169 trestního zákona kdo za odměnu svěří dítě do moci jiného za účelem adopce nebo pro jiný obdobný účel, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

Podle § 194 trestního zákona kdo za trvání svého manželství uzavře manželství jiné, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Stejně bude potrestán, kdo uzavře manželství s osobou, která již je v manželství jiném. Ačkoliv název trestného činu je „dvojí manželství“, je zjevné, že jde o vícere manželství, tedy nejen o bigamii ale i o polygamii.

Podle § 341 trestního zákona kdo v úmyslu získat neoprávněný majetkový nebo jiný prospěch pomáhá jinému k neoprávněnému pobytu na území České republiky, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, jestliže uvedený čin zorganizuje, spáchá takový čin jako člen organizované skupiny, spáchá takový čin opětovně, nebo spáchá takový čin v úmyslu zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin.

S výjimkou trestného činu podle § 168 jsou shora uvedené činy ve své základní kvalifikaci přečiny, obchodování s dětmi spadá již do kategorie zločinu.

Promlčení těchto trestných činů se různí. U trestného činu dvojího manželství nastává promlčení uplynutím 3 let od jeho spáchání. U padělání, pozměňování veřejné listiny nebo užívání jí jako pravé; u svěření dítěte do moci jiného, u napomáhání k neoprávněnému pobytu na území České republiky uzavřením účelového manželství je v zásadě doba promlčení 5 let od jeho spáchání. U zločinu obchodování s lidmi je doba promlčení v zásadě 15 let. Doby promlčení mohou být delší u stejných skutkových podstat, pokud jde o závažnější okolnosti jejich naplnění, a tudíž o kvalifikovanou, přísněji trestnou skutkovou podstatu téhož trestného činu.<sup>17)</sup>

## **Závěr**

Těžiště článku spočívá v základním rozboru skutkových podstat přestupků podle § 79a zákona o matrikách, jemuž předchází stručný obecný úvod k pojmu přestupek a některým souvisejícím institutům přestupkového práva.

Následuje upozornění na relevantní skutkové podstaty přestupků podle § 2 zákona o některých přestupcích, upozornění na absenci přestupků na úseku vidimace a legalizace a závěrem jsou zařazeny výňatky z ustanovení trestního zákona, které obsahují popis trestných činů, se kterými se může matrikář(ka) v souvislosti se svou pracovní činností setkat.

---

<sup>17)</sup> § 34 a 35 trestního zákona.